

можна віднести до «вертикальних суспільних відносин», тобто об'єкти злочинів, які належать до природних прав і порушуються опосередковано через інші горизонтальні відносини [6, с. 106].

Підставою для виділення кримінальних проступків як окремого виду правопорушення є тільки його інакша, відмінна від злочину й адміністративного правопорушення правова природа: це діяння, яке, з одного боку не спричиняє значної чи тяжкої шкоди в розумінні Кримінального кодексу і не створює загрози спричинення тяжкої шкоди – і цим відрізняється від злочину. А з другого – не є управлінським за своєю суттю – і цим відрізняється від адміністративного правопорушення.

Література

1. Дмитрук М.М. Кримінальний проступок: правова природа та ознаки: монографія. Одеса: Юридична література, 2014. 224 с.

2. Задоя К.П. Положення Кримінального процесуального кодексу України 2012 року як орієнтири при підготовці проекту закону України про кримінальні проступки. *Адвокат*. 2012. № 10. С. 16-18.

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 лист. 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text> (дата звернення: 25.01.2023)

4. Концепція реформування кримінальної юстиції: затв. Указом Президента України від 8 квіт. 2008 р. № 311/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text> (25.01.2023)

5. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3411> (дата звернення: 25.01.2023)

6. Туляков В. Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві: монографія. Одеса: Юридична література, 2012. 422 с.

7. Хавронюк М. Проступок, його сутність і порядок досудового розслідування: новітні середньоазійські підходи, порівнюючи з уже відомими. *Право України*. 2020. № 2. С. 119-137.

УДК 343(043.2)

Янчук О.Б., директор
Державної установи «Центр пробації», м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОБАЦІЇ

Національна система пробації є частиною Державної кримінально-виконавчої служби у структурі Міністерства юстиції України як Державна установа «Центр пробації» (діяльність якої розповсюджується на територію всієї держави). Підрозділи пробації (573 офіси пробації) наявні

в усіх адміністративно-територіальних одиницях країни. Функції та завдання пробації виконує понад 3 тисячі працівників, з яких 68% – жінки.

Закон України «Про пробацію» [1] визначає три види пробації відповідно до її функцій – досудову, наглядову та пенітенціарну. Від початку впровадження пробації в Україні зберігається тенденція збільшення кількості засуджених, які відбувають покарання без позбавлення волі. Наразі співвідношення тих, хто відбуває покарання на пробації до тих, які утримуються в колоніях, 2:1.

За 2022 рік через нагляд пробації пройшли більше 110 тис. клієнтів. Із початку року підготовлено більше 11 тис. досудових доповідей. У рамках пенітенціарної пробації понад 5,5 тис. осіб отримали допомогу при звільненні з установ виконання покарань.

Також, на пробацію в Україні покладено виконання адміністративних (не кримінальних) санкцій, пов'язаних з безоплатними роботами у громаді, а також з оплачуваними роботами боржників по аліментах на дітей – суспільно корисні роботи (у 2022 році понад 11 тис. осіб пройшло по обліку уповноважених органів з питань пробації).

Збройна агресія Росії проти нашої держави стала викликом для всіх українців і, звичайно, вплинула на організацію роботи пробації.

З причин бойових дій на території України пробація вже втратила 255 облаштованих робочих місць; зруйновано низку приміщень офісів пробації.

На територіях, що перебувають у тимчасовій окупації, на даний час залишається 76 офісів пробації та близько 6,6 тис. клієнтів пробації. Рятуючи власне життя та життя своїх рідних, частина наших працівників і клієнтів пробації вимушено перемістилися в інші регіони країни. Частина працівників та клієнтів пробації зараз захищають Україну зі зброєю в руках у лавах ЗСУ або територіальної оборони.

Воєнний стан зумовив необхідність внесення змін до нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів пробації. Найперше, що потребувало врегулювання – питання спілкування з суб'єктами пробації, які перебувають в умовах тимчасової окупації, в районі ведення бойових дій; погодження на виїзд з України з урахуванням правил перетинання державного кордону громадянами України, встановленими Кабінетом Міністрів України.

13 жовтня 2022 року набули чинності зміни до Порядку складання досудової доповіді [2]. Оновленим Порядком передбачено можливість викликати обвинуваченого для складання досудової доповіді з використанням технічних засобів електронних комунікацій: електронною поштою, текстовим повідомленням з використанням мобільного зв'язку. У такий же спосіб можливо ознайомлювати обвинувачених з тестом складеної досудової доповіді.

Аналогічні зміни до Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи з засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі [3] та Порядку виконання уповноваженими органами з питань пробації судових рішень про призначення покарання у виді штрафу знаходяться на розгляді Міністерства юстиції України [4].

03 березня 2022 року внесено зміни до Кримінального кодексу України, якими встановлено кримінальну відповідальність за колабораційну діяльність. На сьогодні на обліку органів пробації перебуває 405 таких осіб. Серед них 99 осіб, засуджених за колабораційну діяльність.

Поряд із викликами, спричиненими військовою агресією Росії в Україні, продовжується робота щодо розширення застосування альтернативних покарань, наближення альтернативних санкцій в Україні до міжнародних стандартів. Тому, у Верховній Раді України зареєстровано два законопроекти, які передбачають значні зміни у системі застосування та виконання покарань, зокрема щодо розширення функцій пробації:

- введення нового покарання у виді пробаційного нагляду;
- робота пробації з умовно-дostroково звільненими з установ виконання покарань;
- застосування засобів електронного моніторингу;
- удосконалення інституту застосування «громадських робіт».

Основними стратегічними пріоритетами розвитку пробації у 2023 році будуть:

- поглиблення цифровізації інструментів та функцій пробації: забезпечення удосконалення та наповнення Єдиного державного реєстру засуджених та ув'язнених, перехід на електронне ведення справ суб'єктів пробації; впровадження та розвиток мобільного застосунку «Пробація у смартфоні»;
- реформа системи санкцій і заходів у громаді, наближення інституту громадських робіт до європейської практики та європейських стандартів;
- робота над удосконаленням інструментів пробації;
- відпрацювання алгоритмів застосування пробації до умовно-дostroково звільнених, як перспектива впровадження законодавчих змін;
- відновлення та модернізація офісів пробації відповідно до розробленої функціональної моделі.

Література

1. Про пробацію: Закон України від 5 лют. 2015 р. № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>

2. Порядок складання досудової доповіді: наказ Міністерства юстиції України від 27 січ. 2017 р. № 200/5 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-17#n13>

3. Порядок здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: наказ Міністерства юстиції України від 29 січ. 2019 р. № 272/5 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-19#n14>

4. Порядок виконання уповноваженими органами з питань пробації судових рішень про призначення покарання у виді штрафу: наказ Міністерства юстиції України від 27 квіт. 2018 р. № 1301/5 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0544-18#Text>